

JEORADAR IŞIĞINDA ERZİNCAN KALESİ VE KENT MEYDANI CİVARINDAKİ YAPILAR

Vedat Güngör¹, Dilara Karadağ², Mustafa Bayam³

¹Uzman Sanat Tarihçisi, Erzincan Müzesi, Erzincan, Türkiye

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı,
Erzincan, Türkiye

³Erzincan Müze Müdürlüğü, Erzincan, Türkiye
(v.gungorr24@gmail.com)

ÖZ

Bu çalışma, Kuzey Anadolu Fay Zonu üzerinde yer alan Erzincan'ın sismik yapısı ve tarihsel süreçteki konumu ile şekillenen çok katmanlı kültürel mirasını ve kent hafızasını incelemeyi amaçlamaktadır. Şehrin tarih boyunca yıkıcı depremlerle defalarca kesintiye uğrayan yerleşim dokusu, mimari mirasın büyük kısmının toprak altında kalmasına yol açmıştır. Bu doğrultuda araştırma, geleneksel kent katmanlarının ve 1939 depremiyle yer altında kalan kamu, askeri, ticari ve sivil yapıların izlerini, tahribatsız bir yöntem olan yer radarı (GPR) teknolojisiyle tespit etmeyi esas almaktadır.

Çalışma kapsamında; kentin en eski savunma ve yerleşim çekirdeği olan Erzincan Kalesi ve sur içi dokusu, geleneksel ticaret merkezi olan eski buğday meydanındaki Taş Han ile kentin günümüze ulaşan en eski su yapısı olan Çadırcı Hamamı çevresi analiz edilmiştir. Ayrıca, XIX. yüzyılda idari ihtiyaçlarla şekillenen yeni saray meydanındaki Hükümet Konağı, Belediye Binası, Ordu Evi ve Vali Konağı gibi anıtsal kamu yapılarının bulunduğu aks üzerindeki radar verileri sanat tarihi bakış açısıyla incelenmiştir. Yüzey altından elde edilen GPR bulguları ile seyyah anlatıları, arşiv belgeleri ve eski kent haritaları bir arada değerlendirilerek şehrin mekânsal değişimi ve uğradığı yapısal bozulma belgelenmiştir.

Elde edilen sonuçlar, deprem sonrası yeniden inşa süreçlerinde eski doku ile modern kent planlaması arasında ortaya çıkan kopukluğu ve kent hafızasındaki kayıpları açıkça göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, yer altında parçalı enkazlar halinde varlığını sürdüren bu kültürel miras alanlarının niteliksiz müdahalelerden korunmasını, Müze Müdürlüğü denetiminde arkeolojik kazılarla açığa çıkarılmasını ve kentsel sürekliliği sağlamak adına bir açık hava müzesi (arkeopark) projesiyle gelecek nesillere aktarılmasına yönelik bütüncül çözümler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kent Arkeolojisi, Yer Radarı (GPR), 1939 Erzincan Depremi, Kentsel Hafıza

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan Büyükkasap Kongre ve Kültür Merkezi • Yalnızbağ Yerleşkesi
erjekum2026@gmail.com +90 446 224 3032 (Dahili: 40280)

STRUCTURES IN THE VICINITY OF ERZINCAN CASTLE AND THE CITY SQUARE IN THE LIGHT OF GROUND PENETRATING RADAR

Vedat Güngör¹, Dilara Karadağ², Mustafa Bayam³

¹Art Historian / Expert, Erzincan Museum, Erzincan, Türkiye

²Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Studies, Erzincan, Türkiye

³Erzincan Museum Directorate, Erzincan, Türkiye
(v.gungorr24@gmail.com)

ABSTRACT

This study aims to examine the multi-layered cultural heritage and urban memory of Erzincan, which has been shaped by its seismic structure on the North Anatolian Fault Zone and its strategic location throughout history. The settlement fabric of the city, which was repeatedly interrupted by destructive earthquakes over time, caused a major part of its architectural heritage to remain underground. In this regard, the research focuses on detecting the traces of traditional urban layers and the public, military, commercial, and civic buildings that were buried underground after the 1939 earthquake, using the ground-penetrating radar (GPR) technology as a non-destructive method.

Within the scope of the study; Erzincan Castle and the inner-wall fabric, which represent the oldest defense and settlement core of the city, the Tash Han in the old wheat square as the traditional commercial center, and the surroundings of the Chadirci Hammam, the oldest surviving water structure of the city, were analyzed. Furthermore, the radar data on the axis of monumental public buildings such as the Government House, Municipality Building, Officers' Club, and Governor's Mansion in the new saray square, which was shaped by the administrative needs of the XIX century, were examined from an art historical perspective. Subsurface GPR findings, travelers' accounts, archival documents, and old city maps were evaluated together to document the spatial transformation and structural degradation of the city.

The results obtained clearly demonstrate the disconnection between the old fabric and modern urban planning that emerged during the post-earthquake reconstruction processes, as well as the losses in urban memory. Consequently, the study offers comprehensive solutions aimed at protecting these cultural heritage areas, which continue to exist as fragmented ruins underground, from unqualified interventions, uncovering them through archaeological excavations under the supervision of the Museum Directorate, and transferring them to future generations with an open-air museum (archaeopark) project to ensure urban continuity.

Keywords: Cultural Heritage, Urban Archaeology, Ground Penetrating Radar (GPR), 1939 Erzincan Earthquake, Urban Memory

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Prof. Dr. Erdoğan Büyükkasap Kongre ve Kültür Merkezi • Yalnızbağ Yerleşkesi
erjekum2026@gmail.com +90 446 224 3032 (Dahili: 40280)